

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtrek in veča s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam po nj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopiše do odpovedi. — Udje „Katal. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petivrtice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zaprite reklamacije so poštnine prost.

Poziv na Slovence! Št. Ilj v vedno večji nevarnosti.

Politični nasprotniki delajo na vse mogoče načine, da bi potisnili slovensko mejo prek Št. Ilja v Slov. goricah na jug do Maribora in do Drave. Nobeno sredstvo jim ni preostudno, samo da dosežejo svoj cilj. Začeli so delo, ki je povzročilo celo v nemških konservativnih krogih, ki pa v zadnjem času nam niso nič manj nasprotni v narodnem oziru, veliko nevoljo. Pošiljajo v šentiljsko občino samo pruske našeljivke — protestante. Treba je pazljivega in vstrajnega dela nasproti takim nakanam. Pozivljemo v prvi vrsti šentiljsko občino in pa Št. Iljčane, ki še imajo v srcu nekoliko ljubezni do lastne grude, da ne oddajo ne pediti zemlje tem tujcem. Naprosimo jih, da nam takoj naznanijo, če boče kateri domačin prodati svoje posestvo, in nam javijo, če je mogoče kupiti kako drugo domačijo. Slovenske rodoljube po širni Sloveniji pa prosimo, da skrbijo za to, da si tisti Slovenci, ki želijo nakupiti na tujem posestvu, izberejo ravno ta kraj za svojo novo domovino.

Bratje Kranjci! ki si hočete urediti novo gospodarstvo in si ustanoviti dobro ognjišče, zglasite se! Zemlja je tukaj rodovitna, ki boče donasala dovolj dohodkov; vi pa bodete pravi obmejni stražniki, neustrašeni bojovníki za narodne svetinje. Na resno delo! Prosimo tiste, ki bi se hoteli naseliti v Št. Ilju in nad Mariborom, da se zglase v uradništvu „Slov. Gospodarja“, ki hoče voditi to akcijo. Druge liste pa prosimo, da nas podpirajo z objavo naših pozivov v tej zadevi.

Kmetje na graškem vseučilišču.

Kmetje na graškem vseučilišču! Ta klic odmeva ne samo po Avstriji, ampak po celem izobraženem svetu. Liberalci se penijo od jeze, kol izgovarjajo te besede, krščansko ljudstvo pa jih izgovarja s ponosom. Občuduje vrle nemške katoliške kmete, ki so šli braniti na graško univerzo (vseučilišče) svoje sinove dijake pred napadi od surovega liberalnega dijaštva.

libšce) svoje sinove dijake pred napadi od surovega liberalnega dijaštva.

Liberalci, naj si bo mlad ali star, nemški ali slovenski, je nestrpen do drugo mislečih. To svojo nestrpnost kaže tudi s surovo silo, kjer ima moč, kjer je nima, pa z zmerjanjem in zabavljanjem. Nemški liberalni dijaki v Gradcu so že mnogokrat do krvavega natepli katoliške svoje tovariše. Našli so pri nekaterih profesorjih dosledne zagovornike. Letos pa je nemško-liberalna nestrpnost dorasla do vrhunca, in enkrat so že s silo zabranili, da katoliški mož, ki je dovršil svoje študije, ni mogel biti promoviran (povišan) na čast doktorja. Mladi liberalci niso dopustili, da bi se tudi katoliški dijaki smeli ob takih prilikah pokazati v svojih študentskih nošah, kakor so takšne pri nemških dijaki v navadi. Nočejo jim pripoznati dijaških noš, češ, vi nimate kot katoliški dijaki istih pravic ko mi, vi ste manj vredni.

Casniki katoliških nemških kmetov so že večkrat opozarjali, da pridejo sami varovat katoliških dijakov, če bodo liberalci tako predrzni. In kmet drži svojo besedo točno, ako jo da! Zadnje soboto dne 16. maja bi moral zopet biti promoviran katoliško nemški dijak Aldrian doktorjem prava. Od 200 do 300 katoliških nemških kmetov je prišlo ob tej priliki v Gradec, da so pričeli visoke slovesnosti svojega somišljenika, in ako bi bilo treba, da so mu tudi v pomoč proti liberalcem. In zadnje je bilo treba!

Kmete so spremljali državni in deželni poslanci Hagenhofer, Huber in Vagner. Ko so prišli pred vrata vseučilišča, sprejela jih je tamkaj liberalno-dijaška tolpa s kričanjem, psovanjem in zmerjanjem. Tudi slovenski liberalni dijaki so se udeleževali tega pouličnega, faštskega dejanja. Rjuli so nad kmeti, ki jim vzdržujejo visoko šolo. Kmetje so hoteli vstop v vseučilišče, da so prisotni pri slovesnosti. Toda liberalni dijaki so jim ga zabranili. Prišel jim je na pomoč tudi rektor (ravnatelj) visoke šole, ki je istotako kmetom branil vstop. En profesor je kričal z nadstropja dol nad kmete. Začel se je pretepati na obeh straneh so padali udarci z dežniki, palicami in pestmi. V tem trenutku je razglasil rektor, da katoliški dijak Aldrian danes sploh ne bo promoviran doktorjem. Kmetje so se vrnili v mesto. Liberalni dijaki so za njimi kričali, zmerjali ter peli zasmehovalne pesmi. Odlikovali so se med sramotilci kmetov slovenski liberalni dijaki!

Opisali smo ta dogodek, da zvedo naši kmetje, kako se obnašajo liberalni profesorji in dijaki proti njihovim nemškim sobratom. Liberalci, in v tem niso nič boljši tudi slovenski liberalci, zaničuje kmeta iz vse svoje duše, prilizuje se mu, le, kadar potrebuje kmeta, kakor recimo pri volitvah.

Nesramno pa je tudi početje liberalnega slovenskega dijaštva ob tej priliki. Večinoma so kmečki sinovi, a v Gradcu grede proti sobratom svojih očetov, da jih zasramujejo. Pridružujejo se v izgredivih, kajlar se gre proti kmetom, nemškim liberalnim dijakom, od katerih dobivajo zaradi svoje narodnostni tolikokrat batine, pridružujejo se onim, ki jih le kot neljube goste poleg sebe, trpe in jih smatrajo kot manj vredne. Fej takim slovenskim dijakom! Grdo je, da ližejo po pasje ponižno pete svojim nemškim tlačiteljem, da lazijo za njimi kot prilizujoči se sužnji, da pozablajo na dobljene batine in se oskrunjujejo svojo narodno čast vsiljujejo ohlim nemškim liberalcem. Sramota takim slovenskim petolizcem!

Državni zbor.

V seji dne 15. maja se je nadaljevala stvarna razprava o zvišanju domobranskih rekrutov. Toda za razpravo ni bilo po razburljivem glasovanju zadnje srede, ko se je priznala predlogu nujnost le s par glasovi nad dvetretjinsko večino, nobenega zanimanja. Ko se je razprava končala, se je predlog brez glasovanja, ker je vladen, odkazal vojnemu odseku.

Potem je prišel na dnevni red predlog Kolo vratov, da se dovoljuje podpora rodbinam namestnih rezervistov in invalidov. Najprej se je razpravljalo o nujnosti, o koji se bo glasovalo v pondeljek dne 18. t. m.

Poslanci S. K. Z. so v tej seji vložili mnogoštevilne peticije (prošnje) na državno zbornico.

Dr. Benkovič je vložil proti odprtju srbske meje peticije iz krajev: Trbovlje, Rajhenburg, Sv. Rupert nad Laškim.

Dr. Korošec je vložil proti odprtju srbske meje peticije iz krajev: Sv. Peter v Medv. selu, Ptuj, Sv. Križ tik Slatine, Zibjka, Vransko, Pameče, Razborje, Stari trg, Št. Ilj pod Turjakom, Podčetrtak, Imeno. Za spremenitev šolskega zakona peticije iz Sv. Petra v Medv. selu. Iz istega kraja

Podlistek.

Zgodovina Jarenine v Slov. gor. in zajedno kmetskega stanu na Spodnjem Štajerskem.

Gabriel Majcen.

(Dolge.)

Beseda Slovenca, kot sužnja, ni veljala nič, zato tudi pred sodnijo revež ni našel milosti. Ni se sam mogel zagovarjati, mogel je to storiti le kak svobodnik, če je hotel. Zato pa se je največkrat razsodilo s takozvano božjo sodbo; obsojenec je n. pr. moral položiti gočo roko na razbeljeno železo; ako je rana recimo v treh dneh zacelila, bil je spoznan nedolžnim, sicer ne. Vrh tega je sužnje sodilo drugo sodišče nego svobodne in tudi po drugih načelih. Tudi so se sužnji drugače kaznovali nego gospoda; gospoda le z denarnimi globami in v skrajnosti z izgubo svobode, sužnji z zaporom, pretepanjem, z raznovrstnim mučenjem in s smrtjo.

Skratka, suženj se ni smatral za človeka, ampak za živino vred za bitje, ki je zgolj za delo, h kateremu se je priganjal z bičem, palico ali šibami. Ker je Nemcem Slovenec bil suženj, je v tem času beseda „Slave“, ki so jo Nemci rajši izgovarjali „Sklave“, dobila pomen „suženj“, v kateri obliki ga ima še danes.

Na duhovniški zemlji se je Slovincem godilo bolje; zato je tedaj nastala prislovica: Pod duhovno gosposko je dobro biti.

Vladajoči jezik, to je jezik gospode, je bil nemški; zato je lažje izhajal oni suženj, ki se ga je pričel in posluževal; vsled tega se je mnogo Slovencev raznarodilo.

Karol Veliki je leta 814. umrl. Zemljišča so se tudi oddajali njegovi nasledniki in tudi Slovence držali dovolj trdno, vendar je vladna moč za 100 let oslabela. To so porabili Slovenci na Ogrskem in Slovani, bivajoči severno od njih, ki so tudi nosili frankovski jarem, da se ga otresejo. Začetnik temu gibanju je bil moravski knez Mojmir in res se je ustanovila takozvana Velikomoravska slovenska država, ki ni pripoznavala nadoblasti frankovske. Pred Mojmirom je moral neki slovaški knez imenom Pribina, bežati in je pritekel k Frankom. Frankovski kralj mu je podaril deželo, ki je ležala deloma v Slovenskih goricah, deloma na Ogrskem. Glavno mesto ji je bil Blatograd blizu Blatnega jezera; tudi Radgona in Ptuj sta spadala v to deželo. Gorotan je ostal pri Nemcih.

To nam je treba vedeti, ker se hočemo dotakniti legende, ki se v Jarenini in bližnjih krajih pripoveduje, o sv. Cirilu in Metodu. Legenda pravi, da sta sveta brata na potu v Rim po Slovenskem Štajerju oznanjevala božjo besedo, prenočila in maševala v Jarenini, kakor tudi maševala pri Sv. Benediktu. Ker si to pripoveduje priprosto ljudstvo, in je, v kolikor se življenje svetih bratov zdaj pozna, vse, kar se pripoveduje, bilo mogoče, je verjetno, da legenda sega res v one čase nazaj in poroča go lo istino. Navedeno se je moglo zgoditi na prvem potovanju v Rim, ker sta se le tega udeležila oba brata; to je bilo 867; Ciril se iz Rima ni več vrnil. Na potu iz Velike Moravske sta se, kakor je dokazano, delj časa mudila v Blatogradu. Naravno

je, da sta od tod ubrala najkrajšo, najboljšo in pa pred vsem najvarnejšo pot v Italijo, in to je bila ona prej opisana, tedaj še dovolj dobra rimska cesta, ki je držala na Radgono in preko Slovenskih goric na Ptuj in na Celje. Da sta pa sv. brata prišla v Jarenino, si razlagam tako: delokrog onega duhovnika, ki je za navadno bržčas bival v Jarenini, je segal do omenjene rimske ceste ali še čez njo; saj je ozemlje sedanje trojiške župnije se potem, ko se je ustanovila jareninska župnija, vzela k njej. In tako se mi zdi prav naravno, da je jareninski duhovnik blagovestnika na potu pozdravil in povabil k svoji cerkvi. Pri Sv. Benediktu pa je takrat tudi že stala cerkev, saj se je bila postavila l. 853.

Koncem 9. stoletja prihrujejo iz Azije Madžari in se naselijo v današnji Ogrski. Tudi Madžari so bili tak narod kakor Huni in Obri in hoteli živeti le o ropu. Toda sčasoma so jim Nemci vendar vzeli pogum, napadati v velikih vojskah zahodne dežele. Ko so Madžari bili užugani, je nemški pritisk postal zopet huji.

V naši dobi pa je Jarenina tudi prišla k Štajerski in Štajerska pod vladno Habsburško. Kako se je to zgodilo? Okoli 1000 se je Gorotan odločil od Bavarske povzdignil v vojvodino (Koroško), postavil pod posebnega vojvodo in razdelil v grofije. Grofija, h koji je spadala Jarenina, je ležala na levem in desnem bregu Drave in se imenovala „Marka ob Dravi“. Na čelu ji je bil takozvani „markgraf“ ali mejni grof; sedež mu je bil grad „Markburg“ na Piramidnem hribu pri sedanjem Mariboru. Marka je bila zopet razdeljena v manjša ozemlja, ki so zopet bila pod nemškimi grofi, oziroma plemenišči. Ozemlja teh plemičev so sčasoma postala